

partii naleraq

Nuuk, 16. april 2015

Anthon Frederiksen

UPA2015/10

Aningaasaqarnikkut ingerlatsineq pillugu nalunaarut 2015.

(Aningaasaqarnermut Aatsitassanullu Naalakkersuisoq)

Siullermeerneqarnera

2015-imut aningaasaqarnikkut ingerlatsineq pillugu nalunaarut Partii Naleqqamiit imannak oqaaseqarfigissuarput.

Aallaqqaasiullugu Partii Naleqqamiit nunatta aningaasaqarnikkut killiffia assut ernumanartutut imaannaanngitsutullu nalileratsigu erseqqissarumavarput, pingaartumik inuppassuit ilaqutariippassuillu inigisaminniit anisitaasimasut anisitaasussarpassuit illoqarfinni nunaqarfinnilu inissisimasut aamma suliffissaaleqisorpassuit, minnerunngitsumillu inuusuttorpassuit ilinniagaqarsimanngitsut ilorraap tungaanut ingerlariaqqinnissaat eqqarsaatigalugu taakku suliassani pingaarnersiunerme salliutinneqarnissaat piumasaqaatigaarput.

Taamaammat Partii Naleqqamiit tamaviaarluta suleqataanissarput matumuuna nalunaarutigaarput isumaqaratta inuit ilaqutariillu pissakinnerit qaangiaannarlugit isiginngitsuusaaginnarlugillu ingerlaannarsinnaanngitsugut.

Taamaattumik aamma Partii Naleqqamiit neriuutigaarput Naalakkersuisut namminersortut suliassaarfianni siuariartornissamik suliffissaqartitsinissamillu qularnaarinniffiusumik aaqqissuusseqqinnissamik oqariartuuteqarnerat kinguarsaanertaqanngitsumik ukioq mannamut aningaasanut inatsisissatut siunnersuummut ilanngullugit aningaasaliiffigineqartariaqartut!

Tassami pissutsit ullumikkorpiaq atuuttut inuillu ilarpassuinut suliffissaqanngitsut, aningaasaqarnikkut ilaatigut ajornerpaaffissaa tikillugu inuuniapiloortut atugaat

akuersarneqarsinnaanngitsut piaartumik aaqqiivigineqarnissaat tamatta ikioqatigiinnitsigut piaartumik ikiorserneqarnissaat pisariaqarluinnartoq Partii Naleqqamiit isumaqarpugut.

Inuit ilaqutariillu anisitaasimasut anisitaasussatullu inissisimasut immikkut illuinnartumik ikiorsiiffigineqarnissaat imannak Partii Naleqqamiit matumuuna siunnersuuteqarfigaarput:

Aningaasanut inatsisikkut ukiut tamaasa tapiissutinut assigiinngitsunut nunatta karsia ukiumut 2 milliard-it sinnerlugit tapiissuteqartareerpoq.

Partii Naleqqamiit isumaqarpugut tapiissuterpassuit tamaasa nalilersorluartariaqartut pingaartumik ineqarnermut tapiissutit aamma eqqarsaatigalugit.

Tassami kisitsisit 2009-meersut aallaavigigaanni ineqarnermut tapiissutit ukiumut katillugit 450 million koruunit missaani atorneqarsimapput, taakkunannga ilaqutariinnut aningaasarsiakinnerpaanut taamaallaat katillugit 110 million koruunit missai atorneqarsimapput.

Ineqarnermut tapiissutit sinneri tassa 340 million koruunit missai ilaqutariinnut aningaasarsiaqarnerpaanut atortinneqarsimapput ukiuni 20-ni erniaqaratillu akilersugassaanngitsut.

Taamaammat Partii Naleqqamiit siunnersuutigaaarput aningaasat qulaani taaneqartut aamma ilaqutariinni aningaasarsiaqortuunut atugassanngortinneqartartut pillugit aaqqissuusseqqittoqassasoq, taamaaliornikkut ilaqutariit pissakinnerusut ineqarnermut, kiassarnermullu akiliutigisartagaasa malunnaatilimmik appartinneqarnissaat anguneqaqqullugu.

Kiisalu namminersortut suliassa qarfianni siuariartornissamik suliffissaqartitsinerulernissamillu sunniuteqartussamik Naalakkersuisut eqqarsaatersuuteqarnerat Partii Naleqqamiit tamakkiisumik taparserparput.

Tassami tamanit takuneqarsinnaapput; illoqarfimmi nunaqarfimmiluunniit sumiikkaluaraanni inissiarpassuit illorpassuillu aserfallassimasut ilaatigut suli kiassarneqartut matuuinnarneqarsimasut takussaapput, tamakku immikkut kinguaasaanertaqanngitsumik iluarsaanneqarlutik aallartinneqarsinnaagaluartut.

Tamakkuupput sulisitsisut namminersortut maanna suliassaaleqeqisut ullormiit ullormut neqeroorusiornikkut suliarilluarsinnaasaat.

Taamaaliornikkut namminersorlutik suliffiutillit maani nunaqavissut suliffissaqartinneqalissapput aamma taakkua saniatigut initaarniarlutik utaqqisorpassuit piaarnerusumik initaarnissaminut periarfissinneqassapput.

Taamaamat Partii Naleqqamiit aaliangiusimavarput aamma sulisitsisut nunaqavissut peqatigiiffiata piunasaqataa naapertorlugut inissiaatileqatigiiffik A/S INI-mut illunik inissianillu matooraannakkanik iluarsaassinissanut pitsaasumik sanaartornissamut aqutissanut annertuumik tapertaasinnaasoq 50 million koruuninik ukioq mannamut aningaasanut inatsisissamut siunnersuutikkut aningaasaliisoqarpat.

Imminut pilersornissamut amerlanerillu ullumikkorniit sivisunerusumik suliffeqarnissamut kajuminnerulersinnissaannut aqqissuusseqqinnissamut Partii Naleqqamiit suleqataarusoaqagut.

Isumaqarpugullu taamaaliussagutta inuit ilaqtariillu pissakinnerit suliffissaqartinneqarnissaannut ineqartinneqarnissaannullu periarfissat pitsanngorsarneqaqqaartariaqartut, taamaaliornikkut imminut pilersorneq ataavarnerusumillu suliffeqarsinnaanermut periarfissat pitsaanerulersikkumallugit.

Partii Naleqqamiit assorujussuaq soqutigaarput suliffissaaleqinerup sapinngisamik minnerpaaffissaaniitinneqarnissaanut suleqataaqqinnissarput. Taamaamat aamma assut soqutigaarput suliffissaaleqinerup akiorniarneqarneranut immikkut ittumik 174,2 million koruuninik aningaasaliinermut atatillugu suliffiit qassit pilersinneqarsimanersut tamatumalu kingunerisaanik suliffissaaleqisut qanoq amerlatigisut sulilersimanersut?

Aamma isumaqarpugut maani nunaqavissut suliffissaaleqisut taama amerlatigitillugit avataaniit sulisussanik tikisitsisarneq minnerunngitsumik sulisartunik ilinniagaqarsimanngitsunik tikisitsisarneq sakkortuumik piunasaqaatitalimmik sukateriffigineqartariaqalersoq!

Suliffeqarnermut ilanngaat tusaannarlugu pilerinarsinnaagaluartoq soqutigaarput paasissallugu, ilanngaat taamaattoq suliffeqanngitsunut aamma aalisartunut piniartunullu piniariarsinnaatitaanngitsunut aalisariarsinnaatitaanngitsunullu qanoq ililluni iluaqutaassagami?

Suliffiit sorliit pineqarpat? Sulisitsisunut atuutissuaa? Aalisartunut, piniartunut savaatilinnullu aamma atuutissuaa?

Utoqqaat amerliartornerat ernumanartutut ajornartorsiutinillu pilersitsivissaannartut isigineqarunnaarniarlik, nuannaarutiginiartigu utoqqaat inuunertusiartormata aamma siusinaartumik sulisinnaajunnaarnersiutillit ilaasa utoqqaallumi tigusartagamininnguik saniatigut isertitaqalaartarnerat pissutigalugu malersorniarneqarnerat pissusissamisoortutut Partii Naleqqamiit isiginngilarput.

Inuit taakku kaammattorneruniartigit nersualaarlugillu, tassa taamaaliornermikkut, naak killilimmik sulisinnaassuseqaraluarlutik akiligassanut malinnaaniapiloornerminnut saniatigut isertitannguatik inuullualaarsinnaanermut atortarmatigik aammalu taama inuiaqatigiinni peqataanermikkut qularnanngitsumik inunnik isumaginnittoqarfimmiik ikiorneqarnissamik piumasaaqaterpassuit pinngitsoortittarmatigit.

Utoqqarpassuimmi ilai kalaaliminernulluunniit pisinissaminnut akissaqannginnamik kukkukuut nersussuilluunniit pikorsuinik pisiinnartariaqartarput. Taamaaliornikkut nerisassat sungiusimasatik peqqinnartut pinngitsoortarpaat.

Nalunaarusiami ilaatigut utoqqalinersiutillit aningaasartuutaasa qaffakkiartornerat killilerniarlugu Naalakkersuisut siunnersuutigaat utoqqalinersisinnaanermut ukiorititat ukioq ataasiakkaarlugu marloriarluni qaffanneqarnissaat (allassimanagera maliinnarlugu allappara) – taamaaliornikkut ukiumut 100 million koruunit missaat anguneqassapput ? Qanoq tamanna paasisariaqarpa ? Aamma utoqqaat 100 million koruunit missaanni sipaarfigineqarnialerpaat?

Partii Naleqqamiit assut pingaartipparput imminut napatittumik pilersorneq ullumikkorniit annertunerusumik periarfissaqartinneqartariaqartoq isumaqarpugut, tassami ukiuni makkunani ingasaassisumik killilersuinerujussuatta inuppassuit suliffissaarutsillugillu susinnaajunnaarseqqavai.

Inupparujussuit ilaqutariippassuillu imminnut aalisarnikkut piniarnikkullu pilersorsinnaagaluartut uninngatinneqarput, tamanna inuiaqatigiinni imminut napatittumik nammineersinnaanerunissamillu eqqarsartunut naapertuutinngilluinnarpoq.

Partii Naleqqamiit qularutiginnilarput raajartassat ikilissutaat 12 tusind tonsit sinnerlugit nunatta sineriaata avannaata imartaani aalisarneqarluarsinnaasut, taassumalu saniatigut aamma taavani qalerallit annerusumik iluaqutigineqanngitsut aalisarneqarsinnaasut.

Taakkua saniatigut qilalugartassat peqassutsimut ulorianartorsiortitsinngitsumik amerlineqarsinnaanerat aamma imminut pilersornerulernissamut tunngavisseeqataalluarsinnaasoq isumaqarpugut.

Taamaammat aamma Partii Naleqqamiit akuersaarsinnaanngilluinnarparput sinerissap qanittuani aalisakkat suulluunniit akitsuuserneqarnissaannik Naalakkersuisut siunniussaqaernerat.

Kujataani aatsitassarsiortoqarnissaanut savaatillit tupinnanngitsumik ernumapput, taamaammat taakku saaffiginnissutigisartagaasa piaartumik Naalakkersuisuniit akineqarnissaat Partii Naleqqamiit piumasaqaatigaarput.

Aatsitassarsiornermut tunngatillugu Partii Naleqqami isumaqarpugut ujaqqanik pinneraatissanik ujarlernermit nunaminertanillu atuisinnaanermut periarfissat suliffeqarfinnut nunatsinneersunut minnerunngitsumillu kalaallinut maani najugaqartunut ujarassiornermillu inuussutissarsiornermut soqutiginnittunut inatsisitigut periarfissat pitsanngorsarneqartariaqartut isumaqarpugut.

Isumaqarpugut pisuussutit uumaatsut uumassusillillu nunatsinniit ukiorpassuarni annissuunneqartarnerat pitsaanerusumik aqunneqarlunilu, nunatsinnut inuinnullu iluanaaruteqarfiunerusumik piaartumik aaqqissuunneqartariaqalersoq.

Tassami illersugassagut tapersersugassavullu tassaapput kalaaleqativut maani nunaqartut.

Pisortat suliffeqarfiini nutarterineq pisariillisaanerlu pisariaqarput aamma ukiorpassuannngulersuni marloqiusamik allaffissornikkut ingerlatsineq akisooq qimattariaqalerpoq, taamaattumik suliassaqarfiit kommuninut nuunneqarsinnaasut piaartumik piviusunngortinneqarniarlik.

Tamatumani sanaartornermut tunngasut aalisarnermut piniarnermullu akuersissutinik tunniussisarnerit allallu innuttaasunut qanittumik suliarineqartussat kommuninut ingerlatassanngortinneqarniarlik.

Timmisartoqarfinnut tunngatillugu misissueqqissaartoqartoq oqaatigineqarpoq, sulili pissutsit arlallit pisariaqartut soorlu sanaartornermi aningaasartuutissat qulaajarlugit suliaqarnissaq amigaatigineqartoq aamma oqaatigineqarluni.

Iluarsartuusseqqinniarnermi allaanngilaq suut tamarnik paatsiveqanngitsumik ingerlasut, allaammi aperisariaqarpugut ilumut suliassanik tullerriaarineq pissutsinut piviusunut naapertuunnersoq? Suumuku inuiaqatigiit pisariaqartinnerugaat?

Nuummi Ilulissanilu imminut akilersinnaasumik mittarfiit tallineqarnissaat qangarsuarli kommunit pilersaarusiorneqarlutillu aamma aningaasalersornissaannut tunngasut arlaleriarlutik suliarineqartareerput naak suliat tamakku? Sumut killikkamik ?

Illua tungaatigut umiarsualivissuarmik Nuummi sanaartorniartoqarpoq katillugit 1 milliard koruunit tungaanut akeqartussamik, qularnangitsumillu sinerissap sinneranut assartuinikkut pisariillisaataasussaangitsumik aamma nassiussatigut akisunerulersitsisussamik, tassami sinerissami talittarfeqarfinniit nassiussat tamarmik Nuummut ingerlatinneqaqqaartartussanngussapput il.il. aamma umiarsuarnik nunaqarfiliartaatinik sanaartornermut aningaasanik taarsigassarsiniarnissaq naatsorsuutigineqarpoq.

Inatsisartut ataatsimiittarfissarsuat nutaaq Partii Naleqqamiit maannakkorpiaq pisariaqartinneqartuniit kinguartinneqartariaqartoq isumaqarpugut.

Avannaani qimminut nerukkaatissat aasimmiaasit avataaniit tikisittakkavut nunguppallapput, sooruna taama suliffissaaleqitigisoqartigisoq qimminulluunniit nerukkaatissaannik nammineq isumaginnissinnaanermut pilersorsinnaanerunermullu iliuuseqarsinnaanngitsugut?

Namminersorlutik Oqartussaqaarfiinnarmi sillimmasiinerit ilaannaannut 32,5 million koruunit nunatsinniik ukiut tamaasa avammut aniatippavut qanorli Namminersorlutik Oqartussat suliffeqarfiutaasa aamma kommunit sillimmasiinerit assigiinngitsunut akiliutigisartagaat ilanngukkaanni, aningaasarpasuit nunatta iluani kaaviiartillugit inuiaqagiinnut ajunnginnerusumik sunniuteqarnerusinnaagaluartut “annaasarpavut”.

Soormi nunarput nammineerluni sillimasiisarfittaarsinnaanngila? Soormi nunarput nammineerluni aningaaseriveqalersinnaanngila? Soormi nunatsinni nammineerluta pappilissanik nalilinnik nioqquteqarneq atuutilersissinnaanngilarput, aningaasarparujussuit avataaniit isumalluuteqarnikkut nunatsinniik aniatinnarnagit?

Taamaamat inuiaqatigiinni aqqissuusseqqinnissaq pissutsinillu allannguinnissaq inuiaqatigiinni pisariaqartitsinerit naapertuuttumik pisariaqarlunnartoq Partii Naleqqamiit isumaqarpugut.

Meeqqat inuusuttullu peqqinnartumik toqqissisimanartumillu ineriartortinnissaat angajoqqaat siullersaallutik pisussaaffigalugulu akisussaaffigaat, kisianni pisussaaffiit taamaattut ajoraluartumik tamatigut naammaginartumik naammassineqarneq ajortut tamatta nalunngilagut pingaartumik angajoqqaat amerlavallaartut imigassamik ikiaroornartumillu atornerluinerat tamatumani aamma

pissutaaqataallutik meeqqat pisuussuteqanngitsut allaat angerlarsimaffiup avataanut inissinneqartariaqartarput.

Tassunga ilanngullugu meeqqanik sumiginnaanitta inuiaqatigiinnut qanoq akisutiginera eqqarsaatigilluartariaqaripput Partii Naleqqamiit ilanngullugu eqqaasitsissutigissuarput, tassami assersuutigalugu meeqqanut maani Kommuneqarfik Sermersuumi angerlarsimaffiup avataani inissinneqarsimasunut 2014-imiinnaq aningaasat 168 million koruunit atorneqarsimapput, 2015-imullu 188,5 million koruunit immikkoortinneqarsimallutik.

Taamaammat aamma meeqqanik angerlarsimaffiup avataanut inissiisarnermut tunngasut taamaattussaannartut isigisariaqanngikkivut Partii Naleqqamiit isumaqarpugut. Aamma taakkununga tunngasut inuiaqatigiinnut, angajoqqaanut minnerunngitsumillu meeqqanut pitsaanerpaamik aaqqiivigineqarnissaat allatut aaqqissuunneqartariaqartoq Partii Naleqqamiit isumaqarpugut.

Tassami assersuutigalugu 2012-imi meeqqat aturfiani atuartut 44 %-ii ilinniarfinnut sunulluunniit toqqaannartumik ingerlaqqissimangillat. Taamaammat inuusuttut ingerlariaqqissimangitsut, suliffissaaleqisorpassuit, ilaqtariillu inigisaminniit anisitaasimasorpasuit anisitaanissaminnullu ernumasorpasuit katagaannarsinnaanngilagut. Sapinngisamik tamakku tamaasa inuiaqatigiinni kivitseqataanissamut periarfissarsiuuttariaqarpavut.

EU-mi suleqateqarnissamik isumaqatigiissut oktober 2014-imi atsiorneqarsimasoq 2020-llu tungaanut atuuttussatut naatsorsuutigineqartoq annerusumik maannakkut oqaaseqarfiginagu Partii Naleqqamiit tassunga tunngatillugu piumasaqaatigaarput suliaq immikkut Inatsisartuni oqaluserisassanngortinneqassasoq, taamaalilluni partiinit tamanit taannaanaq isummerfigineqassasoq, tassami apeqquterpassuit ilaatigut imaannaanngitsut tamakkiisumik isummorsorfigineqarnissaat pisariaqarmata. Nalunaarusiami uani EU-p piumasaqaaterpassui eqqartorneqarput, kisianni nunatsinniit suut piumasaqaatiginerivut ilaanatik.

Taamaammat suliap taassumi immikkut oqaluserineqarnissaa pisariaqarpoq aamma aningaasartaanut tunngasut qanoq naatsorsorneqarsimanersut suullu tunngavigineqarnersut takuneqarsinnaanngillat.

Taamatut nalunaarusiaq tamakkiisuunngikkaluartumik oqaaseqarfigaarput.